

IMPORTANȚA COLECȚIILOR PARTICULARE ETNOGRAFICE SPECIALIZATE

Adrian Silvan IONESCU

În cadrul colecțiilor particulare, cele orientate către etnografie și artă populară sînt în număr foarte mare și destul de egal răspîndite pe teritoriul țării.

Sînt cazuri cînd deținătorul unei colecții complexe (artă românească, universală, decorativă, istorie, etc.) să aibă — întîmplător sau nu — și cîteva obiecte etnografice, sau, dimpotrivă, ca unul să-și atribue titlul de „colecționar“ posedînd cîteva icoane pe sticlă sau cancee de serie. Aici se impune o încercare de definire a „colecției“ și implicit a „colecționarului“. S-a instituit, și cred că pe nedrept, acest termen generic de „colecție“ pentru orice fel de adunare la un loc a unor obiecte mai mult sau mai puțin heteroclite. „Colecție“ este și cea cu două tablouri de gang și o icoană pe sticlă banală — cine știe prin ce împrăjurări ajunse la posesorul actual — și cea cu 100 de icoane pe sticlă care se vede că sînt luate „la grămadă“ de un neinițiat al cărui scop, dictat de cupiditate sau de criterii economice era doar să strîngă, să aibă cît de multe, indiferent ce și cît de bune calitativ ; și tot colecție este și cea cu 50 de icoane bine alese, bine păstrate, avînd eventual fiecare o fișă compusă de posesor (simplă : data, locul achiziției și numele donatorului, dar posedînd informații foarte folositoare pentru noi) și în orice caz fiind studiate cu devoțiunea operei de artă ce o constituie. (Am ales exemplul icoanelor pe sticlă pentru că, după cum se știe, acestea au constituit ținta principală a goanei colecționarilor ad hoc de prin anii '60. Ele ocupă primul loc numeric în colecțiile etnografice, urmate imediat de ceramică, apoi, în număr foarte mic, obiecte de lemn, textile și port, și foarte rar alte obiecte — cruci de lemn, pistolnice, cornuri de pulbere, unelte ; încercarea de statistică se referă doar la municipiul București).

Ne punem întrebarea, care dintre cei trei este într-adevăr „colecționar“ : cel care le-a moștenit, dar nu știe nimic despre ele și e dezinteresat ? sau cel care e interesat și a făcut eforturi ca să le strîngă,

dar finalitatea e de alt ordin decât propria trăire estetică în fața lor ? sau cel care, la fel, a bătut țara și s-a trudit să-și strângă obiectele, dar selectându-le cu grije după criterii evidente, reprezentative pentru centrul ce le-a produs, meșter cunoscut, cromatică, tratare și temă iconografică insolită, sau pur și simplu pentru că i-au plăcut ?

Colecționarul autentic, sincer, îl handicapează pe cel ad hoc prin spiritul său — să-i spunem „spirit de colecționar“ — incompatibil cu imboldurile mercantile ale celui alt. „Spiritul de colecționar“ este receptiv la orice este valoros, indiferent de gen, de proveniență, de epocă. El aparține unui om cultivat, unui intelectual de rasă, care știe ce și cum să selecteze, ale cărui preferințe țin de un gust sigur, versat într-ale artei, și care îți poate spune, în majoritatea cazurilor, totul despre obiectele sale. Dar se poate ca și colecționarul ad hoc să devină cu timpul un bun cunoscător ; ceea ce-l trădează însă este poate nu cantitatea nemăsurată de obiecte strânse, cât faptul că se poate despărți ușor de ele pentru valorificarea lor prin diverse mijloace.

De la atenția acordată în egală măsură tuturor lucrurilor, extaziindu-se în fața unora oricât de mici și de neînsemnate pentru alți, „spiritul de colecționar“ citeodată își manifestă preferința doar pentru câteva categorii de obiecte, ajungându-se cu timpul la o specializare acerbă a colecției. Vom întâlni astfel în țară colecții de icoane pe sticlă : a lui Aurel Rău din Cluj, a lui Ion Apostol Popescu din Gherla ; de linguri a lui Ion Țugui din Cîmpulung Moldovenesc ; de ceramică de Kutu și cornuri de praf de pușcă a lui Cornel Ciornei din Suceava ; de bite, baltage și cornuri de pulbere a lui Serafim Fădor din Rădăuți, și cite altele.

În București — aici fie-mi permisă o parafrază la o zisă a lui Henry David Thoreau : „N-aș vorbi atât de mult de București dacă ar fi alt loc pe care să-l cunosc la fel de bine“ — găsim câteva foarte interesante colecții etnografice specializate, dezvoltându-se de la o singură categorie de obiecte, supusă unei severe selecții (pristolnice în col. Nic. Sculy-Logothetides ; cornuri de praf de pușcă în col. Ionel Pop ; ceramică în col. Ion Sturza ; icoane pe sticlă în col. Klaus Kessler și Dumitru Dancu) la interesul pentru mai multe categorii de obiecte, nu mai puțin selecționate, cornuri cu pulbere, icoane pe sticlă ; col. Tiberiu Puica — ceramică, icoane pe sticlă, cornuri de pulbere ; col. Dragoș Morărescu — dulapuri de perete, cuie, colțare săsești și cahle).

Chiar și în cadrul acestor colecții intervine o anumită specializare : alegerea de obiecte dintr-o singură zonă sau centru (cornurile din colecția Ionel Pop sînt numai din Transilvania ; Dragoș Morărescu strînge numai mobilier săsesc ; sau colecția Lucia Basacopol, încă nemenționată, unde sînt icoane pe sticlă numai din centrul Laz și Maierii Albei Iulia) ; uneori specializarea merge și mai departe, precum alegerea unor icoane lucrate de meșteri cunoscuți, semnate și datate (col. Basacopol, cu multe exemplare de Partenie Poenariu) sau numai de obiecte datate (ca mobilierul săsesc din col. Morărescu) ; sau formarea unei colecții din exemplare de excepție pentru centrele producătoare, sau provenind din zone de interferență sau centre necunoscute (ceramica din col.

Sturza ; icoanele din col. Kessler și Dancu) ; sau, dimpotrivă, cu exemple caracteristice pentru anumite centre (col. Puica ; col. Marcian Bleahu pentru icoane pe sticlă). O analiză amănunțită a acestor colecții ar fi edificatoare pentru cele asertate, dar ar deveni aridă fără niște imagini aferente.

Prin piesele ce le conțin, prin felul alegerii lor și selecția riguroasă care denotă niște principii estetice solide, prin informațiile pe care le furnizează atât ele cât și posesorii lor, colecțiile particulare specializate — și nu numai de etnografie, care mi-au fost mai la îndemână, ci pentru toate genurile artistice — își certifică în chip irecuzabil importanța.

SUMMARY

This paper deals with the term of "collection". It is very important to define this term in order to find the real collector — a man of high artistical and aesthetical training, who, unlike the counterfeit collector, loves all his objects.

There are presented also some private collections specialized in ethnography, their main features and their selection methodes.